

Studiegids 2011-2012 bachelor/master Fiscaal recht

Universiteit Leiden

Universiteit Leiden. Universiteit om te ontdekken.

Studiegids 2011-2012

bachelor/master

Fiscaal recht

NB voor de voltijd eerstejaarsstudenten bestaat tevens de brochure 'Welkom op de Faculteit der Rechtsgeleerdheid 2011-2012'. Deze brochure is een aanvulling op deze studiegids.

Universiteit Leiden

Faculteit der Rechtsgeleerdheid

Inhoudsopgave

Inhoudsopgave	3
Voorwoord	4
Informatie en links	5
Jaarkalender 2011-2012	6
De studie Fiscaal recht	9
1.1 Studielast en niveau	9
1.2 Onderwijsvormen.....	10
1.3 Toetsvormen	13
1.4 Kwaliteitszorg.....	13
1.5 Deeltijdopleiding	13
1.6 Studenten oude stijl.....	14
De studieprogramma's bacheloropleiding Fiscaal recht	15
2.1 Inleiding	15
2.2 Instap- en overstapregelingen juridische bacheloropleidingen	15
2.3 Na de bacheloropleiding	16
2.4 Studieprogramma bacheloropleiding Fiscaal recht	16
2.5 Vrije keuzeruimte	18
2.6 Studeren in het buitenland.....	20
2.7 Stage.....	20
2.8 Extra uitdagingen voor veelbelovende studenten	21
2.9 Postacademisch Onderwijs Belastingwetenschap (PAO-B)	21
Het studieprogramma masteropleiding Fiscaal recht	22
3.1 Inleiding	22
3.2 Studieprogramma masteropleiding Fiscaal recht	23
3.3 Afstuderen masteropleiding.....	23
3.4 Beroepsperspectieven	24
Praktische informatie over de studie	25
4.1 Inschrijving, collegegeld, vrijstellingen.....	25
4.2 Aanmelding voor onderwijs.....	26
4.3 Tentamens (aanmelding, uitslagen)	27
4.4 Studiebegeleiding (Leids studiesysteem, bindend studieadvies).....	27
4.5 ICT-voorzieningen	29
4.6 Adreswijzigingen.....	30
Rechten en plichten van studenten	31
5.1 Studentenstatuut.....	31
5.2 Studentenvertegenwoordiging in facultaire organen	31
5.3 Het Leids studiesysteem met bindend studieadvies (BSA)	31
5.4 Onderwijs- en examenregelingen (OERen)	31
5.5 Overgangsregeling invoering bachelor/masterstructuur	32
5.6 Examencommissies.....	32
5.7 Beroep tegen de examens (artikel 7.60 t/m 7.63.b WHW).....	32
5.8 Privacyreglement	32
5.9 Reglement studenten- en examenadministratie	33
5.10 Klachtenregeling	34

Voorwoord

In deze studiegids vindt u algemene informatie over het onderwijs, de studentenvoorzieningen en de rechten en verplichtingen van studenten aan de Leidse Faculteit der Rechtsgeleerdheid in het studiejaar 2011-2012. Daarnaast bevat deze studiegids specifieke informatie over de opbouw en inhoud van de bachelor- en masteropleiding Fiscaal recht. Tot slot besteedt deze gids aandacht aan enkele organisatorische zaken.

Het ligt voor de hand de studiegids te gebruiken als praktische bron van informatie en wij zijn er zeker van dat u op vele van uw vragen antwoord zult krijgen. U kunt ook nog anders tegen de studiegids aankijken en ontdekken wat er aan mogelijkheden bestaan om kennis op te doen en u te verdiepen in onderdelen van het fiscale recht en in extra-curriculaire activiteiten, waarvan u het bestaan voordien wellicht niet vermoedde. U zult dan zien hoeveel wetenschappelijk talent aan de faculteit verbonden is en dat al dat talent voor u ter beschikking staat.

Indien u uw bachelor- en masteropleiding Fiscaal recht heeft afgerond, hebt u zich volgens de standaard norm van de faculteit ontwikkeld tot een professional met een academische houding, geschoold in de professionele sociaal-wetenschappelijke en fiscaal-juridische vaardigheden; een professional die ook nog internationaal georiënteerd is. Iemand dus die voldoende bagage heeft meegekregen om zich in de fiscale praktijk goed staande te houden.

Ook al hebt u zich voorgenomen na uw afstuderen de praktijk in te gaan, de kans om als onderzoeksassistent, als student-assistent of misschien zelfs als promovendus in aanraking te komen met wetenschappelijk onderzoek mag u zich eigenlijk niet laten ontnemen. De faculteit biedt actieve en gemotiveerde studenten graag de kans om privatissima of honours classes te volgen of om een tijdje in het buitenland te studeren.

De Leidse Faculteit der Rechtsgeleerdheid heeft uitstekende voorzieningen, met de bibliotheek als centrale schatkamer van juridische kennis en met de moderne onderwijsruimten die van alle hulpmiddelen zijn voorzien. Wij hopen dat u het met ons eens bent, dat het een voorrecht is om juist in Leiden Fiscaal recht te mogen studeren.

Namens het bestuur van de faculteit wensen wij u veel succes in het komende studiejaar.

Mr. dr. P.M. Schuyt
Onderwijsdirecteur
Faculteit der Rechtsgeleerdheid

Prof. dr. R.A. Lawson
Decaan
Faculteit der Rechtsgeleerdheid

Informatie en links

Deze studiegids bevat o.m. onderwijsinhoudelijke informatie, afgestemd op de bachelor/masterstructuur en verwijzingen naar formele regelingen m.b.t. de rechten en plichten van studenten.

Overweeg je Fiscaal recht te gaan studeren?

Deze studiegids is vooral bedoeld voor diegenen die al studeren aan de rechtenfaculteit in Leiden. Wie overweegt om Fiscaal recht in Leiden te gaan studeren, kan contact opnemen met de Studielijn van de Universiteit Leiden (071) 527 1111. Daar kun je een brochure aanvragen en informatie krijgen over Open Dagen en andere studievoorlichtingsactiviteiten en over de inschrijvingsprocedure. Of kijk eens op [Studeren in Leiden](#).

A-Z Index

De [A-Z Index voor studenten](#) is de snelste manier om informatie te vinden.

Links

- [Studentenportal op de facultaire website](#)
- [Elektronische studiegids](#)
- [Blackboard](#)
- [ULCN-account](#) (o.m. uSis en uMail)
- [Universitaire website](#)
- [BSA](#)
- [Bibliotheek Rechten](#)

Aanspreekpunten Faculteit der Rechtsgeleerdheid

- [Onderwijs Informatie Centrum](#)
- [Studieadviseurs](#)
- [Onderwijsmaterialen](#)
- [Assesor](#) (behartigt de belangen van studenten)

Studentencentrum Plexus

De informatiebalie van [Plexus](#) is het eerste adres voor allerlei informatie die niet de inhoud van het studieprogramma betreft. Je kunt hier onder andere terecht voor vragen over inschrijven, uitschrijven, collegegelden, studiefinanciering en overstappen naar andere studies. Er zijn allerlei brochures verkrijgbaar. Zo nodig wordt doorverwezen naar deskundigen zoals:

- [Studentendecanen](#)
- [Studentenpsychologen](#)
- [Studie- en loopbaanadviseurs](#)
- [Ombudsfunctionaris](#)

Plexus biedt ook allerlei faciliteiten voor studenten: studiezalen, computerzalen, fitnesszaal, Universiteitswinkel, het universitair studenteninformatiecentrum etc.

Jaarkalender 2011-2012

2011

AUGUSTUS

29 Vergadering Faculteitsraad

SEPTEMBER

5 Opening Academisch jaar
5 Introductiebijeenkomst eerstejaars studenten
7 Buluitreiking propedeuse/opening facultair jaar
26 Vergadering Faculteitsraad
29 Alumnidag/JPAO-dag
27 Afstuderen (criminologie)
28 Afstuderen (notarieel recht)
29 Afstuderen (rechtsgeleerdheid)
30 Afstuderen (fiscaal recht)

OKTOBER

3 Leidens Ontzet: faculteit gehele dag gesloten
10 Tentamenperiode (t/m 14 oktober)
10 Week van de diversiteit (t/m 14 oktober)
24 Vergadering Faculteitsraad
26 Uitreiking bachelor afstuderen
25 Afstuderen (criminologie)
26 Afstuderen (notarieel recht)
27 Afstuderen (rechtsgeleerdheid)
28 Afstuderen (fiscaal recht)

NOVEMBER

14 Tentamenperiode (t/m 18 november, propedeuse)
21 Tentamenperiode (t/m 25 november)
19 Open Dag voor aanstaande studenten
21 Vergadering Faculteitsraad
21 Taaltoets
24 Afstuderen (rechtsgeleerdheid)
25 Afstuderen (fiscaal recht)
28 Masterdag
29 Afstuderen (criminologie)
30 Afstuderen (notarieel recht)

DECEMBER

5 Sinterklaas: faculteit gesloten vanaf 16.00 uur
19 Vergadering Faculteitsraad
20 Afstuderen (criminologie)
21 Afstuderen (notarieel recht)
22 Afstuderen (rechtsgeleerdheid)
23 Afstuderen (fiscaal recht)
24 Kerstreces t/m 1 januari 2012 (faculteit gehele week gesloten)

2012

JANUARI

- 2 Tentamenperiode 1e semester (t/m 27 januari)
- 10 Meijerslezing en nieuwjaarsreceptie
- 25 Afstuderen (notarieel recht)
- 26 Afstuderen (rechtsgeleerdheid)
- 27 Afstuderen (fiscaal recht)
- 30 Vergadering Faculteitsraad
- 31 Afstuderen (criminologie)
- 31 Deadline uitschrijven zonder bindend studieadvies

FEBRUARI

- 8 Viering Dies Natalis (faculteit regulier geopend)
- 23 Afstuderen (rechtsgeleerdheid)
- 24 Afstuderen (fiscaal recht)
- 28 Afstuderen (criminologie)
- 29 Afstuderen (notarieel recht)

MAART

- 5 Tentamenperiode (t/m 9 maart)
- 21 Masterdag
- 26 Vergadering Faculteitsraad
- 27 Afstuderen (criminologie)
- 28 Afstuderen (notarieel recht)
- 29 Afstuderen (rechtsgeleerdheid)
- 30 Afstuderen (fiscaal recht)

APRIL

- 6 Goede vrijdag (faculteit gehele dag gesloten)
- 16 Tentamenperiode (t/m 20 april)
- 8/9 Pasen (faculteit gehele dag gesloten)
- 23 Vergadering Faculteitsraad
- 21 Open Dag voor aanstaande studenten
- 24 Afstuderen (criminologie)
- 25 Afstuderen (notarieel recht)
- 26 Afstuderen (rechtsgeleerdheid)
- 27 Afstuderen (fiscaal recht)
- 30 Koninginnedag (faculteit gehele dag gesloten)

MEI

- 5 Bevrijdingsdag (faculteit gehele dag gesloten)
- 17/18 Hemelvaart en ADV-dag (faculteit gehele dag gesloten)
- 25 Afstuderen (fiscaal recht)
- 27/28 Pinksteren (faculteit gehele dag gesloten)
- 29 Afstuderen (criminologie)
- 30 Afstuderen (notarieel recht)
- 31 Afstuderen (rechtsgeleerdheid)
- 28 Tentamenperiode (t/m 14 juli)

JUNI

- 4 Vergadering Faculteitsraad
- 4 Tentamenperiode (t/m 14 juli)
- 26 Afstuderen (criminologie)
- 27 Afstuderen (notarieel recht)
- 28 Afstuderen (rechtsgeleerdheid)
- 29 Afstuderen (fiscaal recht)

JULI

- 2 Tentamenperiode (t/m 14 juli)
- 2 Vergadering Faculteitsraad

AUGUSTUS

- 13-17 EL CID-week
- 20 Hertentamenperiode (t/m 31 augustus)
- 27 Vergadering Faculteitsraad
- 28 Afstuderen (criminologie)
- 29 Afstuderen (notarieel recht)
- 30 Afstuderen (rechtsgeleerdheid)
- 31 Afstuderen (fiscaal recht)

N.B. [Procedures rondom afstuderen](#)

N.B. 2 De activiteitenkalender is een afgeleide van elders in de studiegids opgenomen data. Aan hiervoor gemelde data kunnen geen rechten worden ontleend.

De studie Fiscaal recht

1.1 Studielast en niveau

Studielast

De omvang van een studieprogramma en de studielast van afzonderlijke vakken wordt uitgedrukt in studiepunten. Eén studiejaar omvat — overeenkomstig het European Credit Transfer System — 60 studiepunten, ook wel ec of ects genoemd.

De studielast van de programma's in de bachelor/masterstructuur is als volgt:

- de propedeuse (1e studiejaar bacheloropleiding) heeft een studielast van 60 ec;
- de driejarige bacheloropleiding (inclusief de propedeuse) heeft een studielast van in totaal 180 ec;
- de éénjarige masteropleiding heeft een studielast van 60 ec.

Eén ec is gelijk aan 28 uur studie; dit omvat zowel het volgen van onderwijs als zelfstudie. Eén studiejaar van 60 ec komt dus overeen met circa 1680 studie-uren. Dit alles is vanzelfsprekend gebaseerd op gemiddelden. Individuele studenten zullen in de praktijk soms meer, soms minder studie-uren nodig hebben.

Er zijn normen ontwikkeld voor het bepalen van de studielast van een vak: er wordt gekeken hoeveel inspanning (uitgedrukt in aantal pagina's verplichte literatuur) een student geacht wordt te leveren voor 1 ec. Hierbij wordt rekening gehouden met de tijd die nodig is voor het volgen en voorbereiden van het onderwijs en het maken van opdrachten. Ook wordt er onderscheid gemaakt naar soorten literatuur – makkelijk of minder makkelijk leesbaar – en de taal waarin deze is geschreven, en of de inhoud tot in detail moet worden beheerst of alleen in grote lijnen. De normen zijn gepubliceerd op de studentenportal van de facultaire website. In de vakbeschrijving van elk vak (te vinden in de [elektronische studiegids](#)) staat vermeld welke studielast het vak heeft.

Niveau van vakken

Naast de studielast is in iedere vakbeschrijving ook het niveau van het vak aangegeven, aan de hand van een abstracte categorisering. Hierbij worden zes categorieën (100 t/m 600) onderscheiden.

Niveaus in de bacheloropleiding

In de bacheloropleiding komen de niveaus 100 tot en met 400 voor:

- Niveau 100: inleidende cursus, voortbouwend op het niveau van het eindexamen VWO. Kenmerken: onderwijs gebaseerd op stof in handboek of syllabus, didactisch gestructureerd, met oefenstof en proeftentamens; begeleide werkgroepen; accenten in studiestof en voorbeelden in colleges.
- Niveau 200: cursus met inleidend karakter, geen specifieke voorkennis maar wel ervaring met zelfstandig studeren. Kenmerken: leerboeken of ander onderwijsmateriaal van min of meer inleidend karakter; colleges bijvoorbeeld. in de vorm van capita selecta (geselecteerde hoofdstukken), zelfstandige bestudering van de stof wordt voorondersteld.
- Niveau 300: cursus voor gevorderden (ingangseis niveau 100 of 200). Kenmerken: leerboeken die niet speciaal voor onderwijs hoeven te zijn geschreven; zelfstandige bestudering van de tentamenstof; bij tentamens zelfstandige toepassing van de leerstof op nieuwe problemen.

- Niveau 400: gespecialiseerde cursus (ingangseis niveau 200 of 300).
Kenmerken: naast een tekstboek gebruik van vakliteratuur (wetenschappelijke artikelen); toetsing (mede) door middel van een klein onderzoek, een referaat, of een schriftelijk werkstuk. Cursussen op dit niveau kunnen in zekere mate ook deel uitmaken van het curriculum van de masteropleiding.

In het eerste jaar van de bacheloropleidingen hebben de vakken een niveau van 100 of 200, in het tweede jaar een niveau van 200 of 300 en in het derde jaar van 300 of 400.

Niveaus in de masteropleiding

In de masteropleiding komen de niveaus 400 tot en met 600 voor:

- Niveau 400: gespecialiseerde cursus (zie onder bacheloropleiding).
- Niveau 500: wetenschappelijk georiënteerde cursus (toegangseis: de student is toegelaten tot een masteropleiding; voorbereidende cursus op niveau 300 of 400 is gevolgd).
Kenmerken: bestudering van wetenschappelijk geavanceerde vakliteratuur, bedoeld voor onderzoekers; toetsing gericht op probleemoplossing door middel van een referaat en/of werkstuk of eigen onderzoek, met zelfstandige kritische verwerking van het materiaal.
- Niveau 600: zeer gespecialiseerde cursus (ingangseis niveau 400 of 500).
Kenmerken: actuele wetenschappelijke artikelen; laatste vorderingen van het wetenschappelijk denken; zelfstandige bijdrage (scriptie-onderzoek) waarin een nog niet opgelost probleem wordt behandeld, met mondelinge presentatie.

1.2 Onderwijsvormen

Hoorcolleges en werkgroepen

Gemiddeld volgt een student zo'n acht tot twaalf uur per week onderwijs. Bij de meeste vakken bestaat het onderwijs uit een combinatie van hoorcolleges met werkgroepen.

Hoorcolleges

In de hoorcolleges wordt de stof in hoofdlijnen behandeld. Gezichtsbepalende docenten geven hierbij hun visie op het recht.

Werkgroepen

Tijdens de werkgroepen vindt verdere verdieping plaats. Daar worden ook op allerlei manieren de mondelinge en schriftelijke vaardigheden getraind. Er wordt gediscussieerd, bijvoorbeeld naar aanleiding van opdrachten die de studenten individueel of in groepjes hebben voorbereid. Bij diverse vakken maken de studenten essay-opdrachten die door de docent worden nagekeken en meetellen voor het eindcijfer.

Bij het avondonderwijs wordt soms gewerkt met gecomprimeerde werkvormen. Dat betekent dat er bijvoorbeeld voor avondstudenten voor een bepaald vak in plaats van wekelijks twee uur hoorcollege en twee uur werkgroep één gecombineerd hoor-/werkcollege van drie uur wordt aangeboden.

Practicum

Een bijzonder soort werkgroep is het practicum. In een practicum moeten studenten het werk nadoen van praktijkjuristen (bijvoorbeeld advocaat, rechter). Een voorbeeld hiervan is het eerstejaarsvak 'Rechtsvinding'. Bij het tweedejaarsvak Moot Court Fiscaal wordt dit tot het uiterste doorgevoerd: als afronding van dit vak pleiten de studenten voor een oefenrechtbank, waarbij (fiscaal-)juristen uit de beroepspraktijk (belastingadviseurs, fiscaal-advocaten en belastingrechters) de rol van rechter op zich nemen. Videotrainingen, waarbij presentatietechnieken worden geoefend, maken deel uit van het Moot Court-onderwijs.

Zelfstudie

Naast de hoorcolleges en werkgroepen is er in de opleiding een belangrijke plaats ingeruimd voor zelfstudie. Jaarlijks besteedt iedere student naar schatting ongeveer 1200 uur aan zelfstudie. Dit is natuurlijk een gemiddelde: sommige studenten zullen hier minder tijd voor nodig hebben, terwijl anderen juist meer tijd aan zelfstudie zullen besteden. Zelfstudie houdt veel meer in dan alleen maar het leren van de tentamenstof: hierbij hoort ook het maken van opdrachten (al dan niet in groepsverband), het schrijven van papers of essays, het voorbereiden van referaten, het zoeken van relevante teksten in de bibliotheek, op internet, enz.

Het participantensysteem

Het participantensysteem – dat bij een groot aantal fiscale vakken wordt toegepast - is in het leven geroepen als leersysteem, dat studenten moet stimuleren om zich de studiestof en vaardigheden op een gestructureerde wijze eigen te maken en zich over de fiscale vraagstukken een mening te vormen. Studenten die geheel volgens dit systeem studeren krijgen als beloning een credit van 0,5 pt op het tentamencijfer.

Vanwege de omvang en moeilijkheidsgraad van de te bestuderen stof van de fiscale vakken en de eigen te maken vaardigheden, is het van belang dat studenten op verschillende wijzen met de in een week te bestuderen stof en uit te werken casus bezig zijn, en dat zij met elkaar over de stof discussiëren. In het werkcollege kan de student worden gevraagd om ten aanzien van een fiscaaljuridisch probleem gemotiveerd een oplossing aan te dragen of zijn/haar eigen mening te formuleren en te verdedigen. Ook kan een vraagstuk eisen dat de student bepaalde jurisprudentie of beleidsbesluiten moet raadplegen of literatuuronderzoek moet verrichten.

Eigen maken van de studiestof

Het participantensysteem is erop gericht dat studenten zich wekelijks structureel op de volgende wijze de studiestof eigen maken:

- bestuderen van de opgegeven stof, arresten, artikelen enz.;
- volgen van het hoorcollege;
- individueel uitwerken van alle opgegeven casus;
- in studentwerkgroepje bespreken van de uitwerkingen en formuleren van een gemeenschappelijk in te leveren antwoord;
- werkcollege waarin studenten hun uitwerking toelichten.

Direct na het werkcollege herhaalt zich dit traject voor de volgende onderwijsweek. De intensieve wijze van bestuderen van de stof en uitwerken van de casus bewerkstelligt dat studenten goed voorbereid zijn voor het tentamen.

De ervaring heeft geleerd dat studenten die serieus aan het participantensysteem hebben deelgenomen in de regel slagen voor het tentamen. Voor studenten die niet hebben deelgenomen is die kans kleiner.

Ten slotte is nog van belang dat het nadrukkelijk niet de bedoeling is dat studenten de voor te bereiden casus onderling verdelen en de afzonderlijke uitwerkingen aan elkaar geplakt als gemeenschappelijke uitwerking inleveren. Iedere student dient alle casus eerst individueel voor te bereiden, alvorens deze in het studentwerkgroepje te bespreken.

Werkwijze van het participantensysteem

Deelnemende studenten vormen groepjes van maximaal vier personen (student-werkgroepen). Hiertoe moeten studenten zich voor aanvang van het onderwijs inschrijven bij het secretariaat belastingrecht (KOG kamer B 2.11). Het is niet mogelijk na het eerste college te wisselen van werkgroep of de werkgroep op een ander tijdstip te volgen dan waarvoor de student is ingedeeld. De studentwerkgroepen leveren ter voorbereiding op iedere werkgroepbijeenkomst de schriftelijke groepsgewijs gemaakte uitwerkingen van de opgegeven vraagstukken in. Deze uitwerkingen worden steekproefsgewijs nagezien en worden niet aan de studenten geretourneerd. Studenten bestuderen wekelijks de stof en bereiden op de hiervoor omschreven manier de casus voor. De

individuele uitwerking als hiervoor vermeld geldt ook voor de vraagstukken die betrekking hebben op het opzoeken van jurisprudentie en literatuur. De studentwerkgroepen leveren ter voorbereiding op ieder werkcollege de schriftelijke, groepsgewijs gemaakte uitwerkingen van de opgegeven vraagstukken in via Blackboard. Deze uitwerkingen worden steekproefsgewijs nagezien en worden niet aan de studenten geretourneerd. Indien de student is gevraagd om jurisprudentie of literatuur op te zoeken, moet iedere student individueel in staat zijn om hetgeen hij heeft gevonden tijdens het werkcollege te tonen. In dit geval volstaat derhalve niet één groepsexemplaar.

De deelname aan het participantensysteem veronderstelt 100% aanwezigheid en voldoende participatie bij elk werkcollege. Bij elke werkcollege (niet bij de hoorcolleges) wordt hiertoe de presentie opgenomen. Tijdens elk werkcollege vindt een mondelinge toetsing plaats. Deze toetsing is uitdrukkelijk bedoeld als individuele toetsing en kan niet bestaan uit het voorlezen van het groepsgewijs geformuleerde antwoord of uit een collectief antwoord van de groep. Door deelname aan het participantensysteem is het mogelijk een credit te behalen.

Voorwaarden credit

Een credit wordt toegekend indien:

- de student aanwezig is bij alle werk- en hoorcolleges;
- de student tijdens ieder werkcollege in staat is tot het geven van een voldoende mondelinge toelichting;
- de student ter voorbereiding op ieder werkcollege meewerkt aan een (op tijd ingeleverde) voldoende schriftelijke uitwerking. Tot de voorbereiding van de werkcolleges behoort ook het voorbereiden van opgegeven jurisprudentie, artikelen e.d. (ook die voor één van de voorafgaande hoorcolleges is opgegeven) en het voorbereiden en kunnen tonen van de jurisprudentie en literatuur die zelf moet worden opgezocht.

In bijzondere omstandigheden is het mogelijk bij maximaal één werkcollege (één 'week') te verzuimen op een of meer van de bovengenoemde aspecten zonder dat dit nadelige gevolgen heeft voor het behalen van de credit. Let wel: deze mogelijkheid is uitdrukkelijk bedoeld voor bijzondere omstandigheden als bijv. ziekte en is niet bedoeld als vrije week. Men kan dus één week 'missen' op alle onderdelen (aanwezigheid, schriftelijk en mondeling) en toch een credit behalen. Afwezigheid bij een werkcollege in de ene week en bijv. een onvoldoende mondelinge toelichting of het niet kunnen overleggen van de gevraagde jurisprudentie bij een werkcollege in een andere week heeft echter tot gevolg dat geen credit kan worden verleend.

Met nadruk wordt opgemerkt dat ten aanzien van de hierboven genoemde voorwaarden geen uitzonderingen worden gemaakt, ook niet ingeval in meer dan een week wordt verzuimd door bijvoorbeeld tentamens, werkverplichtingen, studentenactiviteiten, ziekte, sterfgevallen etc. In geval van afwezigheid bij het werkcollege waarvoor men zich heeft ingeschreven, is het niet mogelijk als participant deel te nemen aan een ander werkcollege in de desbetreffende week. Ook bij te laat komen wordt een student als afwezig geregistreerd.

De credit bedraagt 0,5 punt en wordt bij het tentamen cijfer opgeteld. De credit geldt alleen voor het tentamen dat na afloop van de blok cursus wordt afgenomen en niet voor herhalingstentamens. Let op: de ervaring heeft helaas geleerd dat zich soms binnen actieve studentwerkgroepjes 'lifters' schuilhouden. Hierdoor is het nodig om het behalen van een credit aan strikte regels te binden. De indruk zou daardoor kunnen ontstaan dat het participantensysteem en het behalen van een credit doelen op zich zijn.

Inlevering uitgewerkte vraagstukken

Ieder studentwerkgroepje dient de uitgewerkte vraagstukken op de (werk)dag voorafgaand aan de eerste van de twee of drie parallelle werkcolleges vóór 12.00 uur via Blackboard in te leveren (één uitwerking per groep).

Per vak kunnen voor deze regel afwijkende inleverregels gelden.

Digitale leeromgeving

Als hulpmiddel bij het onderwijs wordt gebruikgemaakt van de [digitale leeromgeving Blackboard](#). De informatie op Blackboard kan vanaf iedere werkplek (zowel thuis als op de universiteit) worden benaderd; een pc met internetaansluiting is voldoende. [Hulp bij Blackboard](#).

1.3 Toetsvormen

De meeste vakken worden afgerond met een schriftelijk tentamen. Dit bestaat meestal uit open vragen of essay-vragen, maar soms ook uit meerkeuzevragen (multiple choice) of een combinatie van beide. Verder wordt bij sommige vakken (een deel van) het cijfer bepaald door een tussentoets/deeltentamen, schriftelijk werk (opdrachten, essays, papers) dat in de loop of aan het eind van de onderwijsperiode wordt ingeleverd, en/of door een referaat.

Bij een aantal vakken (doorgaans vakken die gevolgd worden door een klein aantal studenten in de latere fasen van de studie) wordt de tentamens mondeling afgenomen. Ook zogenoemde individuele herkansingen vinden soms plaats in de vorm van mondelinge tentamens (zie voor de voorwaarden waaronder een student bij uitzondering soms recht heeft op een individuele herkansing de [Regels werkgroepen en tentamens](#)). De bacheloropleiding wordt afgerond met een eindwerkstuk of de Fiscale Talentenklas (5 ec) en de masteropleiding met een scriptie (10 ec).

Voor alle vakken geldt dat niet alleen de verplichte literatuur tot de tentamenstof behoort, maar ook hetgeen in het werkboek staat én de stof die behandeld is tijdens hoorcolleges, werkgroepen en tijdens eventuele andere onderwijsvormen.

De schriftelijke tentamens vinden in principe niet plaats in onderwijsperiodes. In beide semesters zijn er twee onderwijsvrije weken waarin tentamens worden afgenomen. Aan het eind van elk semester is er ook een tentamenperiode waarin eerst de tentamens plaatsvinden van de vakken die dat semester zijn gegeven en daarna de herkansingen van de vakken uit het semester of blok daarvoor; de herkansingen van de tentamens uit het tweede blok van het tweede semester vinden plaats in juni en juli.

1.4 Kwaliteitszorg

De faculteit streeft voortdurend naar verbetering en vernieuwing van het onderwijs. Het oordeel van studenten over het onderwijs vormt daarbij dan ook een belangrijk richtsnoer. De mening van studenten wordt daarom regelmatig gepeild via onder andere het instrument van onderwijsbeoordelingen per vak en docent. De resultaten van de onderwijsbeoordelingen worden besproken door de Opleidingscommissie, die voor de helft uit studenten bestaat. De Opleidingscommissie brengt hierover advies uit aan het Onderwijsbestuur, dat besluit of het nodig is actie te ondernemen naar aanleiding van de evaluatieresultaten en, zo ja, welke. We roepen studenten dringend op de evaluatieformulieren in te vullen. Een uitgebreidere beschrijving vind je bij [Kwaliteitszorgsysteem Onderwijs](#).

1.5 Deeltijdopleiding

Alle bachelor- en masteropleidingen van de Faculteit der Rechtsgeleerdheid kunnen ook in deeltijd worden gevolgd. Formeel betekent dit, dat je je studie uitspreidt over meer jaren dan er voor staat wanneer je voltijdstudent bent. In de praktijk wordt 'deeltijdstudie' vaak gebruikt als synoniem voor avondstudie. Niet alle opleidingen verzorgen echter avondonderwijs. De opleiding Fiscaal recht verzorgt voor vrijwel alle vakken avondonderwijs in Leiden (onder voorbehoud van voldoende belangstelling). Doorgaans zullen de hoorcolleges van de fiscale hoofdvakken worden gegeven van 17.00-19.00 uur.

Als je het reguliere studietempo volgt, beslaat het avondonderwijs – afhankelijk van het jaar en het semester – meerdere avonden per week. Dit onderwijs wordt in beginsel gegeven door dezelfde

docenten als het dagonderwijs. De tentamens vinden echter niet in de avonduren plaats. Zij worden voor deeltijdstudenten en voltijdstudenten tegelijk overdag afgenomen. De studieadviseurs hebben speciaal voor deeltijdstudenten een avondspreekuur: dinsdagavond vanaf 17.00 uur. De studenten kunnen hiervoor een afspraak maken bij het Onderwijs Informatiecentrum.

Zie het [volledige programma](#). Meer informatie over studeren in deeltijd is ook te vinden op de website [anders studeren in Leiden](#)

1.6 Studenten oude stijl

In 2002 is de bachelor-master structuur van kracht geworden. De opleidingen oude stijl werden via de zogenoemde 'overgangsregeling invoering bachelor/masterstructuur' van 11 juni 2002 afgebouwd. Die opleidingen liepen op 31 augustus 2010 definitief af en zijn daarmee formeel beëindigd. Sinds die datum kunnen en mogen er geen doctoraalbullen oude stijl meer worden uitgereikt. Er kunnen nog slechts diploma's volgens de bachelor/masterstructuur worden uitgereikt. Studenten oude stijl die na 31 augustus 2010 (alsnog) willen afstuderen moeten derhalve overstappen naar een bachelor- en masteropleiding.

De studieprogramma's bacheloropleiding Fiscaal recht

2.1 Inleiding

De formele beschrijving van de opleidingen en zaken zoals de doelstellingen en eindtermen van de bachelor- en masteropleiding zijn vastgelegd in de Onderwijs- en Examenregeling (OER). Alle genoemde [regelingen](#) zijn te downloaden via de studentenportal van de facultaire website.

Leeswijzer studieprogramma's

De schema's op de volgende pagina's geven een overzicht van de vakken van de bacheloropleiding Fiscaal recht.

In hoofdstuk 3 worden de studieprogramma's van de masteropleiding beschreven.

De vakbeschrijvingen - inclusief de literatuurlijsten per vak - zijn uitsluitend te raadplegen via de [elektronische studiegids](#).

Wijzigingen in onderwijsprogramma's

Met ingang van 1 september 2008 en 1 september 2011 is het onderwijsprogramma van de bacheloropleiding en van de masteropleiding Fiscaal recht gewijzigd. Die wijzigingen en de overgangsregelingen voor studenten die vóór 31 augustus 2008 respectievelijk 1 september 2011 zijn begonnen met de bacheloropleiding of de masteropleiding opleiding zijn te raadplegen in de [Onderwijs- en examenregeling](#).

Houd er rekening mee dat studiegidsinformatie aan verandering onderhevig kan zijn. De elektronische studiegids kan gedurende het studiejaar worden bijgewerkt. In geval van verschillen tussen deze en de elektronische studiegids, kun je ervan uitgaan dat in de elektronische studiegids de juiste, actuele stand van zaken is weergegeven.

2.2 Instap- en overstapregelingen juridische bacheloropleidingen

Een tweede- of ouderejaars student die de propedeuse nog niet geheel heeft behaald mag niet deelnemen aan tentamens uit het tweede en derde studiejaar van de bacheloropleiding waarvoor een (inleidend) vak uit de propedeuse vereist is. Met andere woorden, de 'instapregelingen' houden in dat indien nog geen voldoende is behaald voor het tentamen van bepaalde propedeusevakken, niet mag worden deelgenomen aan het tentamen van bepaalde tweede- of derdejaarsvakken.

De instapeisen van de verschillende vakken zijn te vinden in:

- de bachelor 'Onderwijs- en Examenregeling' van de opleiding
- bij [regelingen](#) op de studentenportal van de facultaire website
- in de vakbeschrijvingen, te raadplegen via de [elektronische studiegids](#)

Overstappen

Iedere juridische bacheloropleiding bij de Faculteit der Rechtsgeleerdheid bestaat uit drie studiejaar en begint met het zogeheten propedeusejaar. In dit eerste jaar volgt met ingang van september 2011 iedere juridische student dezelfde gemeenschappelijke propedeuse met algemene juridische vakken. Dat eerste jaar bevat inleidende juridische vakken en is er op gericht dat je het juridische begrippenapparaat leert beheersen. In de propedeuse zitten in vakken qua rechtsgebieden en thema's altijd ook inhoudelijke, specifieke aanknopingspunten voor het 2e en 3e studiejaar van de juridische bacheloropleidingen en afstudeerrichtingen.

De gemeenschappelijke propedeuse heeft als groot voordeel dat studenten zich bij hun studie inschrijven voor een bepaalde bacheloropleiding, maar zo nodig kunnen nog switchen aan het eind van het 1e studiejaar wanneer zij zich een goed beeld hebben gevormd over wat hun opleiding inhoudt en wat de opleiding in het 2e en 3e jaar van de afstudeerrichtingen inhoudt en hoe die er uit ziet.

In geval van een voornemen van overstappen, doe dat dan altijd na overleg met de studieadviseur. Ook vanwege de inschrijving! Uiterst belangrijk is namelijk o.a. dat een student officieel en correct staat ingeschreven. Zonder een juiste inschrijving is het namelijk niet mogelijk om af te studeren.

2.3 Na de bacheloropleiding

Na afronding van de bacheloropleiding mag je jezelf ‘Bachelor of Laws (LL.B.)’ noemen. De faculteit organiseert eenmaal per jaar (in september of oktober) een korte officiële uitreiking van de bachelordiploma’s.

Aanvragen

Het afstuderen van je bacheloropleiding vraag je aan bij het Onderwijs Informatie Centrum (zie ‘Informatiebronnen en links’). Je kunt daar aangeven of je je bachelordiploma zelf wilt ophalen bij het Onderwijs Informatie Centrum of dat je aanwezig wilt zijn bij de jaarlijkse officiële en feestelijke bachelordiploma-uitreiking op de faculteit.

Op de studentenportal van de facultaire website vind je meer informatie over het [aanvragen van je afstuderen](#).

Civiel effect

Als je de bacheloropleiding Fiscaal recht hebt gevolgd en ook het aan de juridische masteropleidingen verbonden ‘civiel effect’ wilt behalen (dat wil zeggen dat je aan alle wettelijke vereisten voldoet voor toetreding tot de togaberoepen, advocatuur en de rechterlijke macht), moet je drie extra vakken volgen. Dat zijn de vakken Straf- en strafprocesrecht (10 ec), Goederenrecht (5 ec) en Burgerlijk procesrecht (5 ec) uit de bacheloropleiding Rechtsgeleerdheid. Grotendeels kan dat in de vrije keuzeruimte in de bacheloropleiding. Zie ook 2.5.

Arbeidsmarkt

Voor afgestudeerden met alleen een bachelordiploma zijn er tot op heden beperkte mogelijkheden op de arbeidsmarkt. Je kunt denken aan functies op het niveau van ‘paralegal’ in (ondersteunende) algemeen-juridisch georiënteerde beroepen binnen zowel de publieke als private sector, dat wil zeggen in functies bij centrale en decentrale overheden en bij het bedrijfsleven, zoals functies bij een advocatenkantoor of een rechtbank. Wil je echter verder komen in de juridische wereld dan is een masterdiploma Fiscaal Recht onontbeerlijk. Daarnaast raden we je sterk aan om in je bacheloropleiding en bij je masteropleiding het civiel effect te behalen (zie ook de paragraaf hierboven).

Vervolg: masteropleiding

Hoewel de bacheloropleidingen van de rechtenfaculteit afgeronde studieprogramma’s vormen, verdient het sterk de voorkeur om aansluitend een masteropleiding te volgen, zodat je met voldoende bagage de arbeidsmarkt voor academici opgaat.

Voor academisch onderzoek dat tot de academische promotie leidt en voor bijvoorbeeld functies in het wetenschappelijk onderzoek is een masterdiploma zelfs verplicht. Meer informatie over de [masters in Leiden](#).

2.4 Studieprogramma bacheloropleiding Fiscaal recht

De bacheloropleiding Fiscaal recht bestaat uit drie jaren, en begint met het zogeheten propedeusejaar. In dit eerste studiejaar Fiscaal recht volg je de gemeenschappelijke propedeuse met algemene juridische vakken – inclusief het vak Belastingrecht – van alle juridische opleidingen. Het eerste jaar bevat inleidende juridische vakken en is erop gericht dat je het juridische begrippenapparaat leert beheersen.

Bovendien biedt de propedeuse training in een aantal vaardigheden, zoals tekstanalyse, argumentatie, het opbouwen van een betoog, schriftelijke en mondelinge uitdrukkingsvaardigheid, het vergaren van relevante gegevens over een bepaald onderwerp, de beginselen van het oplossen van een praktijksituatie (casus).

Het eerstejaarsvak Belastingrecht biedt een oriëntatie op het belastingrecht. Studenten komen in dit vak meer te weten over de noodzaak van belastingheffing, over een aantal specifieke belastingen en over de Europese en internationale aspecten van het belastingrecht. Omdat belastingrecht belangrijke sociaal-economische doelstellingen én effecten heeft, wordt ook de sociaal-economische dimensie van belastingheffing aandacht besteed.

Tot en met het eerste semester van het tweede bachelorjaar loopt de bacheloropleiding Fiscaal recht gelijk op met de vakken uit de bacheloropleiding Rechtsgeleerdheid. Vanaf het tweede semester tot aan het einde van het derde jaar komen dan vervolgens specifiek fiscale vakken aan bod.

Studieprogramma propedeuse Fiscaal recht

1e semester	studiegidsnr	ec	niveau
Encyclopedie van de rechtswetenschap	21011002	10	100
Inleiding Staats- en bestuursrecht	21011004	10	100
Inleiding Internationaal en Europees recht	21011014	5	200
(optioneel) gebonden keuze tussen: - Rechtsvinding in theorie en praktijk <i>en/óf</i> - Recht en bedrijf	21011018	5	200
	21011028	5	200

2e semester	studiegidsnr	ec	niveau
Inleiding Straf- en strafprocesrecht	21011006	10	100
Inleiding Burgerlijk recht	21011012	10	100
Belastingrecht	21011026	5	200
Schrijfvaardigheid: juridisch betoog	21011024	5	200

Studieprogramma 2e studiejaar Fiscaal recht

1e semester	studiegidsnr	ec	niveau
Verbintenissenrecht	22012002	10	300
Economie met onderdelen (1) Rechtseconomie en (2) Bedrijfseconomie	22012004	10	200
Ondernemingsrecht	22012008	10	300

2e semester	studiegidsnr	ec	niveau
Romeins recht	22012048	5	200
Bedrijfseconomie	22032238	5	200
Fiscaal bestuursrecht	22032236	10	300
Fiscaal strafrecht	22032240	5	300
BTW en overdrachtsbelasting	22032234	5	300

Studieprogramma 3e studiejaar Fiscaal recht

1e semester	studiegidsnr	ec	niveau
Directe belastingen I	22032206	10	400
Theorie van het belastingrecht	22032208	5	400
Moot Court Fiscaal	22032214	5	400
Openbare financiën I [voor fiscalisten]	22032228	5	300
Keuzevak*		5	min200

2e semester	studiegidsnr	ec	niveau
Internationaal belastingrecht I	22032232	5	300
Directe belastingen II	22032210	10	400
Keuzevak*		5	min200
Keuzevak*		5	min300
Keuze uit één van de volgende vakken:			
- Fiscale talentenklas (bachelorscriptie)	22978400	5	400
- Fiscaal Eindwerkstuk	22978401	5	400

* Voor de invulling van de keuzeruimte zie 2.5.

Secretariaat afdeling Belastingrecht

Instituut voor Fiscale en Economische vakken

(071) 527 7840

belastingrecht@law.leidenuniv.nl

2.5 Vrije keuzeruimte

Er zijn verschillende manieren om je keuzeruimte in te vullen:

- (vrije) keuzevakken volgen van de eigen faculteit dan wel een andere faculteit;
- een keuzepakket van 15 ec volgen (=halve minor);
- een hele minor volgen (waarvan 15 ec boven op het vereiste aantal punten van de bachelor).

Minoren

De universiteit Leiden kent een universiteitsbreed minorsysteem. Een minor is een samenhangend pakket van vakken op een bepaald terrein met een omvang van 30 studiepunten dat je binnen je eigen faculteit of bij een andere faculteit kunt volgen. In de bacheloropleiding Fiscaal recht is er slechts 15 ec aan vrije studieruimte. Wil je een volledige minor volgen, dan kun je er voor kiezen die 15 punten extra boven op je reguliere vakken te volgen. De minoren zijn in het algemeen zo vormgegeven dat je ook 15 ec ervan (een keuzepakket) kan volgen. Er zijn in de hele universiteit ca. 50 verschillende minoren ontwikkeld, op de meest uiteenlopende vakgebieden (meer informatie over de [minoren in Leiden](#)).

De keuzevakruimte in een opleiding staat vermeld in de studieprogramma's van de bacheloropleidingen (zie 2.4). Daarbij gaat het om een minimum; het volgen van extra keuzevakken is altijd mogelijk.

In 2011-2012 biedt de faculteit de volgende 5 minoren aan, die ook door studenten van andere faculteiten gevolgd kunnen worden:

- Bedrijfswetenschappen
- Economie en beleid
- Internetrecht
- Law and Public Administration
- Recht, cultuur en ontwikkeling

Voor de minoren 'Internetrecht' en 'Recht, cultuur en ontwikkeling' geldt dat juridische studenten alleen het verdiepend deel van 15 ec kunnen opvoeren als losse keuzevakken, omdat de inhoud van (het inleidend keuzepakket van 15 ec van) deze minorprogramma's gedeeltelijk overeenkomt met verplichte vakken uit hun curriculum.

Ook kunnen alle minoren van de andere Leidse faculteiten worden gevolgd ter invulling van de keuzevakruimte.

Keuzevakken

Voor de invulling van de keuzevakruimte en voor het volgen van keuzevakken is de volgende informatie van belang.

Welke keuzevakken de faculteit aanbiedt in 2011-2012 en wanneer deze worden gegeven, is vanaf augustus te vinden in de [elektronische studiegids](#). Als student kun je in principe zelf bepalen welke keuzevakken je wilt volgen.

Raadpleeg altijd vooraf de beschrijving van het keuzevak op de website, want:

- sommige keuzevakken zijn alleen voor tweedejaars of alleen voor derdejaars bachelorstudenten bedoeld (dat hangt samen met het niveau van het vak, dat ook in de beschrijving staat vermeld);
- voor sommige keuzevakken gelden 'instapeisen': dat betekent dat eerst bepaalde vakken moeten zijn behaald voordat deelname aan het keuzevak mogelijk is. Voor de derdejaars-keuzevakken moet in ieder geval de hele propedeuse zijn behaald;
- bij sommige keuzevakken geldt een maximum aantal deelnemers. Dan geldt: inschrijving op volgorde van aanmelding, vol is vol;
- de periode waarin keuzevakken worden aangeboden kan verschillen. In het studieprogramma van de opleiding staat de aanbevolen periode (jaar, semester) voor keuzevakken. De meeste keuzevakken worden ieder jaar aangeboden, enkele vakken worden slechts eens per twee jaar aangeboden. Veel facultaire keuzevakken worden in het aanbevolen semester aangeboden, maar niet allemaal. Sommige keuzevakken worden juist buiten die periode aangeboden, omdat dat voor studenten soms beter uitkomt in hun studieplanning als zij afwijken van het aanbevolen studieprogramma. Het is dus belangrijk dat je je tijdig afvraagt welke keuzevakken je wilt gaan volgen en wanneer deze worden aangeboden.

Andere mogelijkheden

Je kunt je keuzevakruimte ook op een andere manier invullen:

- door een vak te volgen dat niet tot het verplichte programma behoort van de eigen opleiding maar wel in het verplichte programma voorkomt van een andere opleiding van de Faculteit der Rechtsgeleerdheid. Voorbeeld: een student van de opleiding Fiscaal recht volgt als keuzevak een vak dat verplicht is voor het civiel effect zoals Straf- en strafprocesrecht, Goederenrecht en Burgerlijk procesrecht.
- Overigens mag dit alleen als het vak niet te veel overlap vertoont met een verplicht vak van de eigen opleiding;
- door één of meer Engelstalige vakken te volgen die de faculteit aanbiedt voor studenten uit het buitenland, de zogenaamde [Leiden Law Courses](#).
- door een (keuze)vak aan een andere faculteit van de Universiteit Leiden te volgen (raadpleeg de [elektronische studiegids](#) of de website van de [desbetreffende faculteit](#)).
- door een vak aan een andere universiteit (binnen of buiten Nederland) te volgen. (Raadpleeg hiervoor tijdig de informatie over het tentamen, met name de omgang met mee te brengen studiemateriaal/wetteksten) Hiervoor geldt dat vooraf toestemming moet worden gevraagd bij de studieadviseur als de student er voor het keuzevak wil ontvangen. (Zie ook 2.6 Studeren in het buitenland)

NB Let op dat bij elk deze 'andere mogelijkheden' wel diverse voorwaarden kunnen gelden zoals hierboven vermeldt onder het kopje 'Keuzevakken aangeboden door de faculteit'.

2.6 Studeren in het buitenland

Tijdens je studie een periode in het buitenland studeren is dé kans om je horizon te verbreden. In de bachelor/masterstructuur is het tweede gedeelte van het derde jaar van de bacheloropleiding of na het derde bachelorjaar de meest geschikte periode om in het buitenland te studeren.

Aangezien een verblijf in het buitenland de nodige voorbereiding vraagt, raden we je aan om je tijdig te oriënteren op de mogelijkheden. Het is verstandig hiermee zeker zo'n acht maanden tot een jaar van te voren mee te beginnen.

Meld je aan bij de Blackboard omgeving 'Studeren in het buitenland', kijk op de facultaire website: [Buitenland? Een geweldige ervaring](#). Ook op de website van het universiteit vind je informatie over [studeren in het buitenland](#).

Studeren in het buitenland tijdens de masteropleiding Fiscaal recht

De masteropleiding Fiscaal recht biedt de student een (optionele) keuzemogelijkheid; deze houdt in dat of in het buitenland een fiscaal vak wordt gevolgd of dat in Leiden het vak Belastingverdragen of aan de VU het vak Indirecte belastingen en internationale handel (laatste vak in het programma Accent Indirecte belastingen) wordt gevolgd. In het kader van de internationalisering van de opleiding Fiscaal recht, is binnen het studieprogramma ruimte gemaakt voor het volgen van een vak in het buitenland. Studenten die in het buitenland willen studeren, kunnen of meedoen aan het (georganiseerde) uitwisselingsprogramma met de University of Florida, Gainesville, of zelf een buitenlandverblijf regelen. Het programma met de University of Florida is er volledig op gericht om masterstudenten Fiscaal recht in de laatste fase van hun studie zonder studievertraging kennis en ervaring op te laten doen in de Verenigde Staten. In dat kader wordt de mogelijkheid geboden om aan het einde van het tweede semester een vak uit het summer-semester te volgen. De Nederlandse studenten kunnen tijdens deze periode aanschuiven bij het reguliere onderwijs van de University of Florida en zullen het vak in de VS afronden. De uitwisselingsovereenkomst betreft een uitbreiding van de bestaande overeenkomst met de University of Florida. Studenten betalen derhalve in Nederland collegegeld en worden voor de uitwisseling begeleid door het Bureau Internationale Opleidingen van de Leidse faculteit.

2.7 Stage

Op de studentenportal van de facultaire site vind je meer informatie over [loopbaan, stage en werk](#).

Stages

Veel studenten lopen stage tijdens hun studie; dit kan bijvoorbeeld bij een belastingadvieskantoor, een advocatenkantoor, de rechterlijke macht, het Ministerie van Financiën of de belastingdienst. Het is ook mogelijk in het buitenland stage te lopen, bijvoorbeeld bij de Europese Commissie in Brussel of bij een buitenlandse vestiging van een belastingadvieskantoor.

De [fiscale studievereniging PNO](#) heeft eigen contacten met het bedrijfsleven en toegang tot verschillende stagemogelijkheden. Maar je kunt uiteraard ook zelf een stageplek regelen.

Onderzoeksstage

Naast een stage in het bedrijfsleven is het ook mogelijk een onderzoeksstage te volgen. De onderzoeksstage is bestemd voor studenten met wetenschappelijke ambitie. Er zijn verschillende mogelijkheden. Zo kan een reeds geschreven scriptie, onder begeleiding en met instemming van de scriptiedocent, worden bewerkt tot een wetenschappelijke publicatie. Maar ook kan het 'E.M. Meijers Onderzoeksinstituut' van de faculteit, ook wel de Graduate School of Legal Studies, nagaan of een student samen met een van de onderzoekers van het instituut gezamenlijk wetenschappelijk onderzoek kan verrichten resulterend in een conferentie en/of publicatie. Neem voor meer informatie contact op met het secretariaat van de Graduate School: (071) 527 5200.

2.8 Extra uitdagingen voor veelbelovende studenten

De faculteit biedt veelbelovende studenten extra uitdagingen naast het reguliere onderwijsprogramma. Op de studentenportal van de facultaire website vind je meer informatie over [extra uitdagingen](#). Denk hierbij aan het de universitaire Honours Colleges (waarvan de Faculteit der Rechtsgeleerdheid er voor juristen&criminologen er bij één betrokken is: 'Recht en Religie'), Talentprogramma (MA), de Honours Classes (BA), Mordenate, het Cleveringa Pleitconours, een Onderzoeksstage, studieverenigingen en disputen en Wijsbegeerte van een bepaald wetenschapsgebied.

2.9 Postacademisch Onderwijs Belastingwetenschap (PAO-B)

Het Postacademisch Onderwijs Belastingwetenschap (PAO-B) verzorgt, als gevolg van de steeds ingewikkelder wordende wetgeving, bij- en nascholingscursussen in bestaand en nieuw belastingrecht. Daarnaast is de opzet het verstevigen van de contacten tussen allen, die op academisch niveau in de belastingwereld werkzaam zijn. In het bijzonder richt het PAO-B zich op de contacten tussen de belastingadviseurs en belastinginspecteurs.

De fiscale vakgroepen van de Universiteit van Amsterdam, de Rijksuniversiteit Groningen, de Universiteit Leiden, de Erasmus Universiteit Rotterdam, de Universiteit van Tilburg, de Universiteit Maastricht, de Universiteit Nyenrode en de Universiteit van Utrecht, hebben hun krachten gebundeld en vertegenwoordigen samen het samenwerkingsverband PAOB.

Een programma commissie - bestaande uit de vertegenwoordigers van de acht fiscale vakgroepen, de programmacoördinator van het bureau PAO-B, vertegenwoordigers van de NOB, CKC en Vereniging van Hoofdambtenaren bij het Ministerie van Financiën (één per groepering) - stelt twee maal per jaar het cursusprogramma samen. De programma commissie bepaalt ook de keuze van het docentencorps. De docenten worden gezocht in de belastingwereld en het bedrijfsleven om de kwaliteit van het onderwijs te waarborgen.

Zelfwerkzaamheid van de deelnemers - vóór en tijdens de cursus - staat centraal. Ter bestudering vooraf wordt een syllabus verstrekt. Op de dag(en) zelf worden, na een inleiding door de docent, de veelal in de syllabus opgenomen casusposities - al dan niet vooraf besproken in werkgroepen - plenair onder leiding van de docenten behandeld. De cursussen worden voornamelijk in Utrecht georganiseerd.

Het actuele programma is te vinden op de website van [PAOB](#).

Het studieprogramma masteropleiding Fiscaal recht

3.1 Inleiding

De reguliere masteropleidingen van de Faculteit der Rechtsgeleerdheid duren één jaar (60 ec).

Toelating tot de masteropleiding

De Leidse bacheloropleiding Fiscaal recht geeft zonder extra toelatingseisen rechtstreekse aansluiting op de Leidse masteropleiding Fiscaal recht. Toelating tot deze masteropleiding is uitsluitend mogelijk met een volledig afgeronde bacheloropleiding (zie 'harde cesuur' hieronder). Voor de exacte bepalingen van de toelating raadpleeg de [Onderwijs- en examenregeling](#).

Instroommomenten

Voor het collegejaar 2011-2012 kennen de juridische masteropleidingen in Leiden twee instroommomenten. De instroommomenten zijn gekoppeld aan het begin van elk semester. Studenten met een afgeronde fiscaal-juridische bacheloropleiding kunnen starten met een fiscaal-juridische masteropleiding begin september en begin februari.

Harde cesuur

Universiteitsbreed geldt sinds de invoering van de bachelor/masterstructuur in 2002 de 'harde cesuur'-regeling. Die houdt in dat studenten die in Leiden een masteropleiding willen volgen uitsluitend worden toegelaten met een afgeronde bacheloropleiding. Vanwege de universiteitsbrede invoering geldt de harde cesuur ook voor alle Leidse juridische masteropleidingen.

Indien er nog één vak van de bacheloropleiding open staat, is het mogelijk dat je, bij bepaalde voorwaarden (zie [Regels werkgroepen en Tentamens](#)) recht hebt op een zogenoemde individuele herkansing. Is dit het geval, meld je dan zo snel mogelijk bij een van de studieadviseurs. Daarnaast bestaat een aantal op maat gesneden toelatingsregelingen voor overstappers (van 'oude stijl'-opleidingen naar bachelor/masteropleidingen), voor (voormalige) doctoraalstudenten en voor studenten met een afwijkende bachelorgraad (dwz. een ander ba-grad dan ba-Fiscaal). De belangrijkste regelingen zijn op hoofdlijnen opgenomen in hoofdstuk 5 van de [Onderwijs- en examenregeling](#) (OER). Voor bijzondere individuele gevallen kunnen de studie-adviseurs en de secretaris van de toelatingscommissies nadere informatie geven.

Studenten die in aanmerking komen voor één van de op maat gesneden toelatingsregelingen, kunnen hiertoe een schriftelijk verzoek indienen bij de secretaris van de toelatingscommissies: mevrouw drs. B.H.J. Wildenburg (b.h.j.wildenburg@law.leidenuniv.nl). Raadpleeg vooral ook je studieadviseur als je meent in aanmerking te komen voor een individuele toelatingsregeling en een verzoek wilt indienen bij de Toelatingscommissie.

Civiel effect

Aan de Leidse masteropleiding Fiscaal recht kan het civiel effect verbonden worden (civiel effect is benodigd voor toegang tot de togaberoepen). Studenten die een Leidse bacheloropleiding Fiscaal recht hebben gevolgd, dienen - om met hun masteropleiding het civiel effect te verkrijgen - aanvullend de vakken Straf- en strafprocesrecht (10 ec), Goederenrecht (5 ec) en Burgerlijk procesrecht (5 ec) uit de bacheloropleiding Rechtsgeleerdheid te halen. Dit kan in de vrije keuzeruimte van de bacheloropleiding (zie 2.5).

Vakbeschrijvingen

Alle uitgebreide vakbeschrijvingen - inclusief de literatuurlijsten per vak - zijn uitsluitend te raadplegen via de [elektronische studiegids](#).

Hou er rekening mee dat studiegidsinformatie aan verandering onderhevig kan zijn. De elektronische studiegids kan gedurende het studiejaar worden bijgewerkt. In geval van verschillen tussen deze en de elektronische studiegids, kun je ervan uitgaan dat in de elektronische studiegids de juiste, actuele stand van zaken is weergegeven.

Voor de laatste informatie over de masteropleidingen kun je kijken op [masters in Leiden](#).

3.2 Studieprogramma masteropleiding Fiscaal recht

Studieprogramma masteropleiding Fiscaal recht

1e semester	studiegidsnr	ec	niveau
Directe belastingen III	23034002	10	600
Tax Management	23034014	5	500
Internationaal belastingrecht II	23034004	10	500
Verdieping algemene leerstukken belastingrecht	23034012	5	600

2e semester	studiegidsnr	ec	niveau
Fiscaal-economisch beleid	23034008	5	600
Europees belastingrecht	23034016	10	500
Keuze uit één van de volgende vakken:			
- Belastingverdragen*	23034071	5	500
- Keuzevak buitenland*		5	500
- Indirecte belastingen en internationale handel (VU)		5	
Scriptie		10	600

* Een in het buitenland gevolgd keuzevak kan, onder voorwaarden, dienen als een vervangend vak voor het gebonden keuzevak 'Belastingverdragen' (zie 2.6 en de beide vakbeschrijvingen).

3.3 Afstuderen masteropleiding

De dag van de diploma-uitreiking is een feestelijke dag. Het is de bekroning van de studietijd, datgene waar al die jaren naar toe is gewerkt. Voor iedere student die dit wil is er een korte, individuele diploma-uitreiking door de examencommissie, met een toespraakje van de scriptiebegeleider.

Voordat het afstuderen plaats kan vinden moet er nog wel het een en ander worden geregeld; hierna is precies vermeld waarmee je rekening dient te houden om te zorgen dat alles goed verloopt.

Bij een hoge score kan een Cum Laude worden behaald. Om hiervoor in aanmerking te komen moet het eindjudicium, dat een berekend gewogen gemiddelde is van alle cijfers op de lijst, minimaal 8,5 zijn.

Om te kunnen afstuderen dient men gedurende de gehele studieperiode aan de inschrijvingsverplichting van de universiteit te hebben voldaan.

Op door de faculteit vastgestelde dagen (zie de jaarkalender voorin deze gids) vindt de uitreiking plaats van diploma's. Indien je wilt afstuderen, kun je dit aanvragen uiterlijk twee weken vóór de gewenste diploma-uitreikdatum bij het Onderwijs Informatie Centrum. Aan de balie worden diverse controles gedaan om je voor de gekozen datum te kunnen noteren.

Op de studentenportal van de facultaire website vind je meer informatie over het [afstuderen](#). Of ga langs bij het Onderwijs Informatie Centrum.

3.4 Beroepsperspectieven

Na de masteropleiding kun je een baan gaan zoeken of solliciteren naar een promotieplaats en een proefschrift gaan schrijven.

Goede perspectieven

Een afgestudeerde fiscaal jurist heeft goede en uiteenlopende arbeidsmarktperspectieven. Onderzoek Keuzegids Hoger Onderwijs (2005, 2006): “Een succesvolle studie Fiscaal recht biedt een zeer grote kans op goed betaald werk. Je hebt zelfs een beter uitgangspunt dan na de brede opleiding Nederlands recht. Belastingjuristen vinden snel een baan op niveau en verdienen beduidend beter.”

Elsevier themanummer over ‘carrière’ (2006), met een beoordeling van alle universitaire opleidingen: “Enige opleiding die afgestudeerden in alle opzichten de sterkste positie biedt, is de universitaire studie Fiscaal recht -fiscalisten zijn de goudhaantjes van de arbeidsmarkt.”

Belastingadvieskantoren

De meeste afgestudeerde Leidse fiscalisten komen terecht bij één van de grote belastingadvieskantoren of op een fiscale afdeling van één van de grote advocatenkantoren. Er zijn belastingadvieskantoren in alle soorten en maten: sommige kantoren richten zich op het midden- en kleinbedrijf, terwijl andere kantoren zich richten op beursgenoteerde bedrijven. Ook de aandachtsgebieden verschillen sterk. Sommige belastingadviseurs specialiseren zich op één vakgebied. Andere belastingadviseurs zijn juist meer allround.

Bedrijfsleven, rechterlijke instantie e.d.

Naast de belastingadvieswereld, is ook de belastingdienst een afnemer van afgestudeerde fiscaal juristen. Weer andere afgestudeerde fiscalisten komen terecht in het bedrijfsleven (als bedrijfsfiscalist of in een algemene managementfunctie, al dan niet in de financiële hoek), bij een rechterlijke instantie (denk bijvoorbeeld aan het Wetenschappelijk Bureau van de Hoge Raad), in de wetenschap, bij banken, of op het Ministerie van Financiën (bijvoorbeeld als wetgevingsjurist of als onderhandelaar van belastingverdragen).

Toga-beroepen

Indien studenten ook hebben voldaan aan het zogenoemde civiel effect (hiertoe moeten zij de extra vakken straf- en strafprocesrecht, goederenrecht en burgerlijk procesrecht hebben gevolgd), hebben afgestudeerden Fiscaal recht ook toegang tot de toga-beroepen (zie 3.1).

Promoveren

Een andere optie is dat je na je masteropleiding wetenschappelijk onderzoek gaat verrichten dat leidt tot de academische promotie. Studenten die beseffen dat hun interesse (vooral) ligt in het onderzoek hebben op dat vlak tijdens hun studie gelegenheid tot ‘extra uitdagingen’ via en in het Talentprogramma en onderzoeksstages. Ook in het ‘Honours College Law’ is er een onderdeel van 10 ec opgenomen waarin een bijdrage aan het facultair wetenschappelijk onderzoek centraal staat. (Zie ook 2.7 Stages en 2.8 Extra uitdagingen voor veelbelovende studenten).

Maak alvast kennis

Tijdens je studie kan je al kennis maken met de verschillende arbeidsmarktperspectieven door de diverse bedrijvenbezoeken die de fiscale studievereniging [PNO \(Pecunia Non Olet\)](#) organiseert.

Verder oriënteren

De hierboven genoemde beroepen zijn slechts enkele voorbeelden. De arbeidsmarktperspectieven hangen ook af van je individuele keuzes, waarbij behalve de gevolgde specialisatie en keuzevakken ook zaken als een studieverblijf in het buitenland, stages of activiteiten binnen studenten- of studieverenigingen een rol kunnen spelen.

[Meer informatie \(algemeen\)](#)

[Carrièreplanner](#)

[Loopbaanbegeleiding](#)

Praktische informatie over de studie

4.1 Inschrijving, collegegeld, vrijstellingen

Hoe, waar en wanneer [in- en uitschrijven](#).

Collegegeld

Voor informatie over [collegegeld](#).

Overige categorieën studenten

Overstappers van andere universiteiten (juridische faculteiten)

Als je overweegt om de studie in Leiden vanuit een andere universiteit te vervolgen dan is het van belang om vooraf met één van de [Studieadviseurs](#) overleg te plegen over het instroommoment, eventuele vrijstellingen en keuze tussen de programma's.

Extranei

Zogenaemde extraneus-studenten zijn uitsluitend gerechtigd tentamens af te leggen en dienen zelf zorg te dragen voor de aanmelding van gekozen tentamens. Dit kan via uSis, of het [Onderwijs Informatie Centrum](#).

Gaststudenten*

Studenten van andere universiteiten (juridische en niet-juridische faculteiten) kunnen zich als 'gaststudent' inschrijven aan de Universiteit Leiden om één of meerdere keuzevakken af te leggen. Zij dienen de algemene website van de Universiteit Leiden te raadplegen welke documenten nodig zijn om als gaststudent ingeschreven te kunnen worden.

Bijvakstudenten*

Het is mogelijk om, als student aan een andere faculteit, aan de Leidse universiteit, keuzevakken uit het onderwijsprogramma van de rechtenstudie te volgen.

Hierbij gelden de volgende voorwaarden:

- Een vak kan slechts in één opleiding worden opgevoerd.
- Een student die naast de rechtenstudie een tweede opleiding volgt, kan in beginsel geen vakken als bijvakstudent volgen die in een latere fase van het juridische programma liggen dan waarin de student actief is.
- Daar waar voor juridische studenten een bepaald (voor)kennisniveau is vereist alvorens het vak kan worden gevolgd, geldt deze voorwaarde in beginsel ook voor de bijvakstudent.
- Aanmelding dient, aan de hand van het formulier, te verkrijgen bij de balie van het [Onderwijs Informatie Centrum](#), te geschieden alvorens het onderwijs een aanvang heeft genomen!

Gezien het studiesysteem in de propedeuse en de instapregelingen is het in beginsel niet mogelijk reguliere, niet-keuzevakken uit de propedeuse of de bachelor als bijvak/gast-student te volgen.

* LET OP: Aanmelding als bijvakker of gaststudent dient afgerond te zijn voor aanvang van het onderwijs in het betreffende keuzevak. Ook voor bijvakkers en gaststudenten gelden de facultaire regels omtrent aanmelding voor onderwijs en tentamens (zie hierna 4.2 en 4.3).

Contractstudent

Een deel van het onderwijs is opengesteld voor zogenoemd contractonderwijs: op contractbasis kan men deelnemen aan de normale colleges zonder te zijn ingeschreven als student. U volgt de vakken van uw keuze samen met de reguliere studenten.

Voor meer informatie kunt u contact opnemen met het [Juridisch PAO](#).

Vrijstellingen

Vrijstellingen kunnen worden aangevraagd via [uSis](#). Er moet echter altijd een gewaarmerkte kopie ingeleverd worden van door u behaalde vakken/diploma bij de studieadviseurs, die namens de examencommissie uw verzoek in behandeling zullen nemen.

Een student kan een verzoek tot gehele of gedeeltelijke vrijstelling voor het afleggen van een tentamen of examen indienen bij de examencommissie. De criteria staan in de [Onderwijs- en examenregeling](#).

De examencommissie/studieadviseur neemt zo mogelijk binnen een maand na ontvangst van het verzoek een besluit.

Als een student een vak heeft behaald aan een opleiding van een andere faculteit of instelling en de examencommissie verleent op verzoek van de student voor dit vak een volledige vrijstelling, dan wordt hiervoor geen judicium toegekend maar het predicaat 'vrijstelling'.

(Deeltijd)studenten die in het bezit zijn van een einddiploma van een wettelijk erkende HBO- of universitaire opleiding, kunnen in aanmerking komen voor vrijstellingen. Zij dienen hiervoor contact op te nemen met de studieadviseurs.

Meer informatie over standaard vrijstellingen vind je op de studentenportal op de facultaire Meer informatie over [\(standaard\) vrijstellingen](#).

4.2 Aanmelding voor onderwijs

LET OP!: de informatie in deze paragraaf geldt niet voor eerstejaars voltijdstudenten. Zij volgen de regels zoals beschreven in de brochure 'Welkom op de Faculteit der Rechtsgeleerdheid 2011-2012'.

Voor hoorcollege-onderwijs hoeft niet te worden ingeschreven. Voor werkgroeponderwijs is in de meeste gevallen aanmelding wel noodzakelijk. Bij een aantal vakken worden parallel hoorcolleges gegeven. De werkgroepindeling is gekoppeld aan de parallelle hoorcolleges. Je mag dan alleen aan het gekoppelde college deelnemen. Het werkgroeponderwijs wordt één maand voor aanvang van het desbetreffende onderwijs op uSis opengesteld voor inschrijving. Het is van groot belang alléén voor die vakken in te schrijven waaraan je ook werkelijk gaat deelnemen. Bij een veranderde studieplanning is afmelden voor een werkgroep dan ook verplicht.

Werkgroepen in de avonduren zijn gereserveerd voor deeltijdstudenten.

Op de studentenportal van de facultaire website vind je meer informatie over [roosters en aanmelding bachelorstudenten](#) en [roosters en aanmelding masterstudenten](#). Check echter ook regelmatig de uMail en de Studenten e-nieuws! Samengevat komt de procedure op het volgende neer:

- Aanmelding voor werkgroeponderwijs is mogelijk vanaf iedere pc met internet.
- Alle werkgroepen waarvoor je je via het Onderwijs Informatie Centrum elektronisch kunt aanmelden staan op [uSis](#)
- Voor uSis heeft iedere ingeschreven student een account en een password toegestuurd gekregen van de centrale administratie van de universiteit.
- Tot 4 dagen voor aanvang van het betreffende vak kun je zonder problemen inschrijven via uSis.
- Wanneer je je inschrijft en niet uitschrijft word je op de werkgroepbijeenkomsten verwacht. Als je de werkgroep toch niet wilt volgen, ben je verplicht om je uit te schrijven.
- Voor het raadplegen van de inschrijving die je hebt gedaan, kun je in uSis jouw weekrooster controleren.
- Zie voor informatie over je [ULCN-account \(uSis\)](#), [Blackboard](#).

Roosterinformatie

Op de studentenportal van de facultaire website vind je meer informatie over [roosters en aanmelding bachelorstudenten](#) en [roosters en aanmelding masterstudenten](#).

Alle uitgebreide vakbeschrijvingen zijn te raadplegen via de [elektronische studiegids](#).

4.3 Tentamens (aanmelding, uitslagen)

LET OP!: de informatie in deze paragraaf geldt niet voor eerstejaars voltijdstudenten. Zij volgen de regels zoals beschreven in de brochure 'Welkom op de Faculteit der Rechtsgeleerdheid 2011-2012'.

Aanmelding voor tentamens

Aanmelding voor alle schriftelijke tentamens geschiedt in principe via uSis. Meer informatie vind je op de studentenportal op de facultaire website bij [regels werkgroepen en tentamens](#).

Tentamenuitrusting

Op het tentamen wordt de presentie opgenomen. Voor deze legitimatie en het kunnen doen van een schriftelijk tentamen zijn de navolgende zaken vereist:

- collegekaart/bewijs van inschrijving aan de Universiteit PLUS een geldig paspoort, identiteitskaart of rijbewijs;
- pen, potlood type B of HB zwart, puntenslijper en gum;
- wetboeken (indien nodig en toegestaan).

Informatie over studiematerialen die op tentamens wel of niet mogen worden meegebracht en informatie over besprekingscolleges en inzage tentamens wordt gepubliceerd in het werkboek van het betreffende vak en/of op Blackboard. Als het is toegestaan materiaal mee te nemen naar het tentamen, moet het voldoen aan de volgende eisen:

1. Meegebrachte wetteksten of ander materiaal mag geen aantekeningen bevatten.
2. Onder aantekeningen worden niet verstaan:
 - onderstrepingen, arceringen en
 - markeringen met fluorescerende stift;
 - verwijzingen naar wetsartikelen;
 - verwijzingen naar jurisprudentie en andere literatuur, mits dit expliciet voor een bepaald tentamen is toegestaan;
 - randwoorden die door de uitgever van een wetgevingsbundel zijn aangebracht.

Uitslagen

De examinerator stelt de uitslag van het tentamen zo spoedig mogelijk na afloop van het tentamen vast. De examinerator brengt de vastgestelde uitslag ter kennis van het Onderwijs Informatie Centrum van de faculteit. Voorzover de examinerator de uitslag niet rechtstreeks schriftelijk aan de student heeft bekendgemaakt, hetgeen in ieder geval bij mondelinge tentamens altijd het geval is, maakt het Onderwijs Informatie Centrum de uitslag bekend via uSis.

Het Onderwijs Informatie Centrum draagt zorg voor de registratie van de uitslagen van tentamens, alsmede van getuigschriften en cijferlijsten die aan een student worden uitgereikt.

Tenzij voor of tijdens het afleggen van een tentamen anders is medegedeeld, dient de uitslag uiterlijk 15 werkdagen na het afleggen daarvan te worden bekend gemaakt. Gewaarmerkte studievoortgangsoverzichten kunnen aan de balie van het Onderwijs Informatie Centrum worden aangevraagd.

4.4 Studiebegeleiding (Leids studiesysteem, bindend studieadvies)

Leiden Law Practices

Alle voltijd eerstejaarsstudenten volgen in hun eerste jaar (de propedeuse) Leiden Law Practices (LLP). Een docenttutor en studenttutor begeleiden je gedurende het hele eerste semester.

- De docenttutor is een expert op zijn of haar vakgebied met een zeer goed netwerk.
- De studenttutor is een ouderejaars met een breed scala aan ervaringen binnen en naast de studie.

Samen met een vaste groep medestudenten maak je kennis met alle kanten van je nieuwe studie en ondersteunen de tutores je ook bij het studeren zelf.

Tijdens de LLP-bijeenkomsten maak je kennis met de werkwijze en cultuurkenmerken van de faculteit. Alle mogelijkheden en kansen die de faculteit en de universiteit jou bieden, komen aan bod. Er wordt uitgebreid aandacht besteed aan de indeling van je studie, studievaardigheden, beroepsperspectieven en mogelijkheden voor het volgen van keuzevakken of studeren in het buitenland. Daarnaast worden tal van academische en juridische vaardigheden getraind die voor een jurist onmisbaar zijn. Omdat een goede taalbeheersing voor een jurist uiterst belangrijk is, is ook verplichte deelname aan een taaltoets opgenomen. Verder leer je door een bibliotheekinstructie je weg te vinden in de Bibliotheek Rechten en leer je hoe je juridische bronnen moet gebruiken. Behalve alle inhoudelijke aspecten, omvat LLP ook een aantal bijzondere activiteiten, waaronder het bijwonen van een rechtszitting. Leiden Law Practices vervullen bovendien een belangrijke sociale rol. Het is dé gelegenheid om studiegenoten te leren kennen. Na de LLP-bijeenkomsten is er gelegenheid om met je medestudenten, docenttutor en studenttutor bij te praten in het Juridisch Café.

Leids studiesysteem

De Universiteit Leiden hanteert sinds 1997 het Leids studiesysteem met bindend studieadvies (BSA). Dit is opgezet om je zo snel mogelijk duidelijkheid te geven of dit jouw studie is. Een meer gedetailleerde beschrijving van het [Leids studiesysteem met Bindend Studieadvies](#).

Tutores

Om ervoor te zorgen dat studenten snel de weg weten te vinden binnen de universiteit en dat zo min mogelijk van hen een negatief bindend studieadvies krijgen, biedt de faculteit een intensieve begeleiding. Gedurende het eerste jaar heb je contact met je docenttutor en een studenttutor.

Bindend studieadvies

Dit houdt in dat je aan het einde van het eerste studiejaar een zogeheten bindend advies krijgt over de voorzetting van je studie.

- In het eerste jaar moet je minimaal 40 ec (ec) halen van de 60.
- Daarnaast moet je de propedeuse binnen uiterlijk twee jaar halen. Om dat te behalen moet je voor alle vakken van het eerste jaar een voldoende hebben gehaald.

Als je hier niet aan voldoet krijg je een negatief bindend studieadvies. Dit betekent dat je je opleiding niet meer in Leiden mag vervolgen en dat je je binnen vier jaar niet opnieuw voor dezelfde opleiding mag inschrijven bij de Universiteit Leiden.

Voor voltijdstudenten die begonnen zijn vanaf september 2007 geldt bovendien dat zij de Leiden Law Practices (LLP) voor minimaal 80% hebben gevolgd om hun propedeuse te halen. Voor voltijdstudenten die begonnen zijn vanaf september 2010 geldt tevens dat zij moeten hebben deelgenomen aan de verplichte taaltoets om hun propedeuse te halen.

Tijdens de loop van het studiejaar krijgt elke eerstejaars voltijdstudent drie studieadviezen, te weten:

- het eerste advies (eind januari)
- het voortgangsadvies (uiterlijk half juli)
- het definitieve studieadvies (uiterlijk eind augustus).

Bij een tussentijds negatief voortgangsadvies in januari of juli wordt dringend aangeraden contact op te nemen met een van de studieadviseurs.

Een student die vóór 1 februari van het eerste jaar van inschrijving een verzoek tot uitschrijving doet, krijgt in dat jaar geen studieadvies. Deze student kan desgewenst in een volgend studiejaar opnieuw bij dezelfde opleiding beginnen.

Negatief bindend studieadvies

Een voltijdstudent krijgt een bindend negatief studieadvies wanneer in het eerste jaar van inschrijving (vóór 31 augustus) voor de propedeuse minder dan 40 ec zijn behaald. Bovendien moet een voltijdstudent binnen twee jaar de propedeuse hebben afgerond.

Een deeltijdstudent krijgt een bindend negatief studieadvies wanneer in het tweede jaar van inschrijving (vóór 31 augustus) voor de propedeuse minder dan 40 ec zijn behaald. Een deeltijdstudent moet binnen drie jaar de propedeuse hebben voltooid.

Bovendien geldt dat studenten de Leiden Law Practices (LLP) voor minimaal 80% moeten hebben gevolgd en met ingang van 2011 moeten hebben deelgenomen aan de verplichte taaltoets. Wie hier niet aan voldoet kan niet zijn propedeuse halen en dus ook geen positief bindend studieadvies krijgen.

Met een bindend negatief studieadvies is het niet mogelijk om in dezelfde opleiding (of een opleiding die de propedeuse gemeenschappelijk heeft) door te studeren aan de Universiteit Leiden.

Bijzondere omstandigheden

De examencommissie kan besluiten om op grond van bijzondere omstandigheden (limitatief opgesomd in de wet) het uitbrengen van een negatief advies in het eerste studiejaar (deeltijdstudenten in het tweede studiejaar) achterwege te laten, of door toepassing van de hardheidsclausule geen bindend studieadvies uit te brengen. In het geval van bijzondere omstandigheden wordt het advies gegeven in het volgende studiejaar van inschrijving; heeft de student vóór 31 augustus van dat tweede jaar (deeltijdstudenten derde jaar) geen 60 ec behaald, dan ontvangt de student alsnog een negatief studieadvies.

In beroep

In sommige omstandigheden is uitstel mogelijk van het advies of kan een examencommissie (via de toepassing van de hardheidsclausule) een negatief advies achterwege laten. Tegen een definitief studieadvies kan beroep aangetekend worden. Meer informatie hierover staat in het [studentenstatuut](#).

Deeltijd

Als een voltijdstudent vóór 1 februari van het eerste jaar van inschrijving zijn inschrijving als voltijder beëindigd en zich als deeltijdstudent inschrijft, wordt deze student voor de regeling als deeltijdstudent beschouwd. Als hij ná 1 februari zijn inschrijving van voltijdstudent in deeltijdstudent wijzigt, wordt hij voor deze regeling als voltijder beschouwd. Een deeltijdstudent die zijn inschrijving van deeltijd wijzigt in voltijd, wordt voor deze regeling vanaf het moment van verandering als voltijdstudent behandeld.

4.5 ICT-voorzieningen

Uitgebreide informatie over de [computerfaciliteiten, inloggen, resetten van je wachtwoord, de pc-landschappen en de helpdesk](#).

uSis

[uSis](#) is het systeem dat je gebruikt om je aan (of af) te melden voor tentamens, voor het inschrijven voor onderwijs en werkgroepen, voor het raadplegen van je tentamenuitslagen. Meer informatie over [werken met uSis](#).

Digitale leeromgeving Blackboard

Het onderwijs aan de Faculteit der Rechtsgeleerdheid wordt ondersteund door de digitale leeromgeving Blackboard. Dit is een computerprogramma dat met behulp van het internet het reguliere onderwijs aanvult door onder meer de communicatie tussen docent en studenten te structureren. Het biedt de student via internet op ieder gewenst moment en vanaf iedere gewenste plek toegang tot onderwijsmateriaal dat docenten beschikbaar stellen. Meer informatie: [hulp bij Blackboard](#).

4.6 Adreswijzigingen

Ga je verhuizen? Geef je nieuwe adres dan door aan de centrale studentenadministratie van de universiteit. Dat kan alleen via Studielink. Alleen als je een verhuizing centraal meldt, wordt universitaire post op het nieuwe adres bezorgd; een adreswijziging bij je opleiding is niet genoeg!

Rechten en plichten van studenten

5.1 Studentenstatuut

Het universitaire studentenstatuut informeert de studenten die ingeschreven staan aan de Universiteit Leiden over wat zij van de universiteit mogen verwachten en wat de universiteit van hen verwacht. Het statuut geeft een overzicht van het onderwijsprogramma en de bijbehorende diensten en stelt de studenten op de hoogte van hun rechten en plichten. Het studentenstatuut bestaat uit twee delen: het instellingsdeel dat voor iedere student gelijk is en (indirect) het opleidingsdeel dat bestemd is voor studenten van een bepaalde opleiding.

Opleidingsdeel

Het opleidingsdeel van het studentenstatuut is te vinden in de [elektronische studiegids](#) en de facultaire website bij [regelingen](#). Het bevat c.q. bestaat uit de [Onderwijs- en examenregeling](#) (OER), de nadere [Regels werkgroepen Tentamens](#) (een voor de bacheloropleidingen en een voor de masteropleidingen) van de examencommissie, de ondersteunende faciliteiten die de student door de opleiding worden geboden, de facultaire studentenvoorzieningen en de faciliteiten betreffende de studiebegeleiding.

Instellingsdeel

Het instellingsdeel van het [studentenstatuut](#) geeft een beschrijving van de rechten en plichten van studenten en bevat een overzicht van de rechtsbescherming van studenten. Het betreft bijvoorbeeld: de inschrijvingsprocedure, de Regeling financiële ondersteuning studenten en de bezwaar- en beroepsprocedures. Bovendien bevat het instellingsdeel een overzicht van de algemene universitaire voorzieningen voor studenten.

5.2 Studentenvertegenwoordiging in facultaire organen

Het is belangrijk dat het onderwijs onder voortdurende kwaliteitscontrole staat. Daarvoor is de mening van de student noodzakelijk. Op ieder niveau binnen de faculteit wordt gelegenheid gegeven deze mening over het onderwijs naar voren te brengen en ook invloed uit te oefenen op de kwaliteitscontrole. Die niveaus zijn:

1. het faculteitsbestuur, bestaande uit vier leden onder wie een student;
2. de faculteitsraad, bestaande uit veertien leden onder wie zeven studenten (verkozen via jaarlijkse faculteitsraadverkiezingen);
3. het onderwijsbestuur, bestaande uit acht leden, onder wie een student;
4. de opleidingscommissies, bestaande uit de helft studenten/de helft docenten.

Op de studentenportal van de facultaire website vind je meer informatie over [medezeggenschap](#).

5.3 Het Leids studiesysteem met bindend studieadvies (BSA)

(zie onder 4.4 Studiebegeleiding ([Leids Studysysteem met bindend Studieadvies](#))).

5.4 Onderwijs- en examenregelingen (OERen)

Elk jaar wordt voor elke bachelor- en masteropleiding een Onderwijs- en Examenregeling (OER) vastgesteld. Daarin liggen feitelijk de belangrijkste rechten en plichten van de student vast in bepalingen over o.a. het onderwijsprogramma, de eindtermen, over tentamens en herkansingen, en over toelatingseisen. De volledige tekst van een [Onderwijs- en examenregeling](#).

5.5 Overgangsregeling invoering bachelor/masterstructuur

Studenten die vóór september 2002 zijn begonnen aan een opleiding ‘oude stijl’ (doctoraal-systeem) konden nog tot 31 augustus 2010 voor deze opleiding afstuderen. Sindsdien moeten zij overstappen naar de bachelor/masterstructuur (zie 1.6).

5.6 Examencommissies

Per opleiding is er een examencommissie. De [samenstelling van de examencommissies](#). Alle schriftelijke verzoeken aan een examencommissie dient men te sturen naar de voorzitter van de desbetreffende examencommissie, p/a Steenschuur 25, 2311 ES Leiden. Men wordt overigens aangeraden eerst de studieadviseur te raadplegen alvorens zich te wenden tot de examencommissie.

5.7 Beroep tegen de examens (artikel 7.60 t/m 7.63.b WHW)

Indien men van mening is dat bij de vaststelling van de beoordeling van een examen of examenonderdeel (zoals een tentamen) niet correct is gehandeld of indien men het anderszins met een beslissing van een examiner, examencommissie of toelatingscommissie niet eens is, kan betrokkene daartegen in beroep gaan. Betrokkene dient zich daartoe binnen zes weken nadat de beoordeling c.q. beslissing ter kennis van betrokkene is gebracht, te wenden tot het College van Beroep voor de Examens, p/a Rapenburg 70-74, 2300 RA Leiden. Soms kan echter ook een gesprek met de voorzitter van de examencommissie uitkomst bieden en is het volgen van een formele beroepsprocedure niet noodzakelijk.

5.8 Privacyreglement

Toegangsregeling als bedoeld in artikel 7 van het Statuut voor de Informatiesystemen van de Universiteit te Leiden betrekking hebbende op het systeem Studentenadministratie Rechtenfaculteit.

Houder van het systeem is de Faculteit der Rechtsgeleerdheid. Het beheer is door de faculteit opgedragen aan de studentenadministrateur van de faculteit.

1. Het gebruiksdoel van het systeem is:
het kunnen beschikken over gegevens betrekking hebbende op de studie van studerenden aan de faculteit, teneinde inzicht te verwerven in het verloop van de studieresultaten, de onderwijslast van de vakgroepen en afdelingen en de benodigde materiële voorzieningen ten behoeve van het onderwijs.
2. Ten hoogste de volgende gegevens worden in het systeem opgenomen:
van de student: naam, adres, woonplaats, geboortedatum, geslacht, registratienummer, jaar van aankomst, vooropleiding, opleiding, indicatie dag/avondstudent, extraneus, ja/nee studie beëindigd, tentamen- en examenuitslagen met cijfers, code studieregeling.
3. Herkomst van de gegevens
De hierboven vermelde gegevens zijn afkomstig van de dienst studentenzaken, de facultaire Onderwijsadministratie, de vakgroepadministratie, de student zelf.
4. Gebruikers van het systeem
Gegevens uit het systeem worden verstrekt overeenkomstig hetgeen omtrent toegang is bepaald in het reglement studenten- en examenadministratie, vastgesteld door de faculteitsraad op 19 juni 1974, gewijzigd 21 januari 1977 en 7 september 1984.
5. Beveiligingsmaatregelen
Computer-leesbare bestanden worden bewaard bij de Informatiseringsgroep. De hand-administratie wordt achter slot opgeborgen.

5.9 Reglement studenten- en examenadministratie

Instructies voor studenten en examenadministratie door de faculteitsraad vastgesteld op 19 juni 1974, gewijzigd op 21 januari 1977 en 7 september 1984.

1. Faculteitsbestuur
De functionaris belast met de studenten en examenadministratie verschaft hetzij rechtstreeks hetzij door tussenkomst van een van de studieadviseurs aan het faculteitsbestuur alle gewenste gegevens uit zijn administratie betreffende naam, geslacht, opleiding en studiefase, alsmede alle gewenste statistische gegevens.
2. Wetenschappelijk personeel en studieadviseurs van de faculteit
Iedere voorzitter van een examencommissie die bevoegd is studieregelingen en examenregelingen te geven, kan tot dit doel uittreksels uit het studieresultatenbestand van de administratie ter inzage krijgen.
De studieadviseur kan gegevens uit de administratie ter inzage krijgen voor zover dit in verband met zijn taak nodig is.
Ieder lid van het wetenschappelijk personeel kan gegevens uit de administratie ter inzage krijgen op het bureau van de studenten en examenadministratie, doch uitsluitend indien zulks nodig is in verband met het werk van de examencommissies, met individuele begeleiding van studenten, of met aanbevelingen voor studiebeurzen.
Ieder lid van het wetenschappelijk personeel kan gegevens uit de administratie ter inzage krijgen op het bureau van de studenten en examenadministratie voor het verschaffen van inlichtingen aan potentiële werkgevers, mits dat lid door de betrokken student of ex-student als referentie is opgegeven bij een sollicitatie. Wordt tot dat doel een uittreksel van het studieresultatenbestand gevraagd, dan wordt dit niet verstrekt als niet tevoren daartoe een schriftelijke machtiging van de sollicitant is overgelegd.
3. Studenten
Degene die bij de faculteit als student is ingeschreven of ingeschreven is geweest en die reden heeft om te twifelen aan de juistheid of volledigheid van de gegevens die over hem/haar in de studenten en examenadministratie zijn opgenomen, kan een uittreksel van het studieresultatenbestand ter inzage krijgen op het bureau van de studenten en examenadministratie.
4. College van Bestuur van de Universiteit
De functionaris belast met de studenten en examenadministratie controleert van het Bureau Inschrijving ontvangen gegevens, met name naam, geslacht, adres, opleiding, collegejaar en inschrijving als dagstudent, extraneus of examenstudent.
De functionaris belast met de studenten en examenadministratie verschaft het College van Bestuur, op verzoek van het College, statistische gegevens uit de administratie na verkregen machtiging van het faculteitsbestuur.
5. Bureau Studentendecanen
De functionaris belast met de studenten en examenadministratie stelt alle gewenste inlichtingen uit zijn administratie ter beschikking van de studentendecanen voor zover dezen die voor hun werk nodig hebben.
6. Stembureau
De functionaris belast met de studenten en examenadministratie verschaft aan het centraal stembureau van de universiteit, aan door de faculteit ingestelde stembureaus alsmede aan degenen die door de faculteit zijn aangewezen voor het opstellen van kiesregisters, lijsten met namen, adressen, opleiding en studiefase ter voorbereiding van de verkiezingen.
7. Studentenorganisaties
De functionaris belast met de studenten en examenadministratie verschaft lijsten met namen, adressen, opleiding en studiefase aan studentenorganisaties uit of nauw verbonden met de faculteit slechts na verkregen machtiging van het faculteitsbestuur.
8. Inlichtingen in verband met sollicitaties
Indien aan de functionaris belast met de studenten en examenadministratie inlichtingen worden gevraagd in verband met de sollicitatie van iemand die bij de faculteit is

- ingeschreven of ingeschreven is geweest, verschaft hij deze inlichtingen slechts indien hem tevoren tot dit doel een schriftelijke machtiging van de sollicitant is overgelegd.
9. Algemene bepalingen
Indien een van de hiervoor genoemde personen en instellingen om andere gegevens verzoekt dan blijktens het voorgaande aan hem kunnen worden verschaft, legt de functionaris belast met de studenten en examenadministratie dit verzoek voor aan het faculteitsbestuur dat ter zake beslist.
De functionaris belast met de studenten en examenadministratie verschaft gegevens aan andere dan de hiervoor genoemde personen en instellingen slechts na verkregen machtiging van het faculteitsbestuur, dat daarvan mededeling doet aan de faculteitsraad. Deze gegevens kunnen echter niet examenresultaten omvatten, behalve indien het om statistische gegevens gaat.
 10. Regels voor het correctierecht van geregistreerde examen en tentamenbeoordelingen
Goedgekeurd door het college van bestuur op 26 augustus 1985 en vastgesteld door de faculteitsraad op 7 september 1984.

5.10 Klachtenregeling

Wat kun je als student met een opmerking, suggestie of klacht doen, zowel vakinhoudelijk als niet-vakinhoudelijk? Ga naar het [\(facultaire\) klachtenreglement](#).